

Індустріальні парки як інструмент підвищення інвестиційної привабливості України: проблеми сьогодення

У статті розкрито особливості інвестиційної привабливості України в умовах сьогодення, перспективи залучення прямих іноземних інвестицій. Визначено роль індустріальних парків для покращення інвестиційного клімату вітчизняної економіки.

Ключові слова: індустріальні парки, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, інвестиції.

Индустриальные парки как инструмент повышения инвестиционной привлекательности Украины: сегодняшние проблемы

В статье раскрыты особенности инвестиционной привлекательности Украины в нынешних условиях, перспективы привлечения прямых иностранных инвестиций. Определена роль индустриальных парков для улучшения инвестиционного климата отечественной экономики.

Ключевые слова: индустриальные парки, инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат, инвестиции.

Industrial parks as a tool of enhance business climate in Ukraine: problems of nowadays

The article describes the feature of the investment attractiveness of Ukraine in conditions of nowadays, prospects of attract direct investment. The role of industrial parks to improve the investment.

Keywords: industrial parks, investment attractiveness, investment climate, investment.

Постановка проблеми. Забезпечення економічного зростання в Україні зумовлює високу актуальність проблеми досягнення його сталості та розвитку. Як свідчить досвід зарубіжних країн, зростання економічних параметрів першочергово залежить від масштабів та якісного рівня інвестиційної діяльності, технологічних змін на основі інновацій. Саме тому вважаємо, що позитивна динаміка інвестиційно-інноваційних процесів може забезпечити стале економічне зростання України за сучасних умов.

Військове протистояння на сході України, анексія Автономної Республіки Крим у поєднанні зі зростанням затратності виробництва у зв'язку з девальвацією національної грошової одиниці та зменшенням внутрішнього споживчого попиту зумовило негативну динаміку розвитку економіки України сьогодення. Саме тому вважаємо, що підвищення інвестиційної привабливості України є невід'ємною складовою майбутньої стабілізації економіки. Разом із тим модернізація економіки на основі не лише технологічного, а й управлінського інноваційного оновлення виробництва сприятиме підвищенню іміджу держави серед іноземних інвесторів.

Слід також зазначити, що значна частина основних фондів підприємств наразі є фізично та морально застарілими. Інноваційний рівень не лише технологій виробництва, а й організації виробничого процесу є важливими чинниками залучення інвестицій та сприяють стимулюванню їх залучення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженням інвестиційної привабливості підприємств займались широке коло науковців, серед яких слід виділити І.А. Бланка, В.І. Богачова, Н.П. Макарій, Є.М. Рудніченко, В.Г. Ткаченко та ін. Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів стосовно проблем формування сприятливого інвестиційного клімату,

слід зазначити актуальність підвищення інвестиційної привабливості України при залученні іноземних інвестицій за умови сприятливого державного регулювання.

Мета статті – відзначити стан та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в умовах сьогодення та розкрити значення індустріальних парків для підвищення вітчизняної інвестиційної привабливості.

Виклад основного матеріалу. Залучення іноземних інвестицій повинно стати одним з основних джерел для відновлення інфраструктури сходу країни, стабілізації курсу національної валюти та поліпшення економічного розвитку. Проте, незважаючи на високий попит на іноземні інвестиції, в Україні з кожним місяцем зменшується їхній обсяг. За даними Держстату, в січні-вересні 2014 року без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя в економіку України іноземними інвесторами вкладено \$1905,8 млн. прямих, що відповідно до аналогічного періоду 2013 року становить близько 50% [1]. Також протягом даного періоду спостерігався відтік прямих іноземних інвестицій з економіки України в обсязі \$8469,6 млн. Причиною вищезазначеного факту слід вважати нестабільну економічну ситуацію, несприятливу ситуацію в грошово-кредитній сфері, скорочення виробничих процесів ряду промислових підприємств у зв'язку із загостренням військового конфлікту в Донецькій та Луганській областях, а також нестабільну політичну ситуацію. За попередніми даними Держстату, обсяг реального ВВП у третьому кварталі 2014 року порівняно з відповідним періодом 2013 року скоротився на 5,3%, також спостерігалось скорочення обсягів промислової продукції на 10,7%, перевезення вантажів – на 10,1%, вантажообіг – на 10,8%, перевезення пасажирів – на 5,3%, пасажирооборот – на 10,7%.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Вагоме значення відіграє несприятлива ситуація у грошово-кредитній сфері, адже офіційний курс гривні з початку року девальвував відносно долара США на 97,3% до 15,7686 грн./ \$ на кінець 2014 року. Разом із тим наразі спостерігається несприятлива цінова кон'юнктура на світовому ринку вітчизняного експорту, наявні низькі темпи відновлення кредитування національної економіки в умовах високої вартості залучення депозитів та зменшення обсягів довгострокового кредитування. Через загострення військового конфлікту на сході країни зупинили свої виробничі процеси ряд підприємств гірничо-металургійного комплексу, хімічної промисловості та машинобудування, що знаходяться в Донецькій та Луганській областях. Даний факт через виробничу кооперацію позначився на виробничій діяльності суміжних підприємств інших регіонів країни, мало наслідки на ускладненні технологічного процесу та виникненні логістичних проблем.

Довідково. За даними Держстату, впродовж 2012–2014 років найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій надійшов у промисловість (32,0% станом на 01.10.2014), фінансову та страхову діяльність (25,4%), оптову та роздрібну торгівлю (12,8%), операції з нерухомим майном (8,3%) та професійну, наукову та технічну діяльність (6,5%).

Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності [2]. Разом із тим іноземна інвестиційна діяльність може бути виражена в частковій участі в діяльності підприємств, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбанні частки діючих підприємств; створенні підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбанні у власність діючих підприємств повністю; придбанні не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів; придбанні самостійно чи за участю українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України; придбанні інших майнових прав; господарської (підприємницької) діяльності на основі угод про розподіл продукції.

Іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти інвестування, в які не заборонено законами України, проте сформовані протягом останніх років пріоритети інвестування засвідчують переважачу інвестиційну привабливість секторів з високою ліквідністю та швидким обігом коштів. Саме тому наразі інвестиції надходять лише в ті галузі економіки, де можна спостерігати вищу дохідність на капітал, що призводить до непропорційного розподілу обсягів залучення іноземних інвестицій у регіони України. Відповідно до чинного законодавства України іноземні інвестиції не розподіляються, а вкладаються суб'єктами господарювання. Непропорційне вкладення іноземних інвестицій у регіони України залежить від інвестиційної привабливості регіонів. Інвестор орієнтується на конкретні переваги та умови, які для нього є визначальними. За даними Держстату, найбільш привабливими інвестиційними регіонами в 2014 році є Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Київська, Львівська та Одеська області, а

також місто Київ. Саме в ці регіони надійшло близько 85 відсотків усіх залучених прямих іноземних інвестицій.

Інвестиційна привабливість кожної області формується під дією ряду факторів, які впливають на прийняття інвестиційних рішень та визначають якість інвестиційного середовища. Серед них слід відзначити: географічне розташування області, зокрема наближеність до центрів економічного розвитку, доступність транспортних шляхів тощо; наявність енергетичних, водних та мінеральних ресурсів, стан навколишнього середовища; розвинена інфраструктура; наявність трудових ресурсів; розмір ринку – споживчий та бізнес сегменти; R&D потенціал регіонів України (наявність та кількість науково-дослідних установ, наявність та діяльність технопарків).

За результатами дослідження Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [3], що враховує не лише інвестиційні ризики, а й можливі перешкоди при інвестуванні, до найбільш інвестиційно привабливих регіонів України у 2014 році увійшли Львівська, Івано-Франківська, Одеська, Вінницька області та місто Київ. Критичною склалася ситуація на сході країни, адже лідери минулорічного рейтингу інвестиційної привабливості (Харківська, Донецька і Дніпропетровська області) суттєво погіршили свої показники.

Задля покращення інвестиційного клімату країни урядом та Президентом України здійснюються заходи щодо створенню якісно нових умов ведення бізнесу, які сприятимуть відбудові економіки України, її стабільному розвитку та активізації інвестиційної діяльності. Так, Кабінетом Міністрів України було затверджено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», на виконання якої підготовлено План заходів на 2015 рік, утворено Національну інвестиційну раду, як консультативно-дорадчий орган, скорочено кількість дозвільних документів з 143 до 85, спрощено порядок відкриття приватного бізнесу, скорочено кількість податків з 22 до 9 [4].

Разом із тим вагоме значення на шляху підвищення інвестиційної привабливості країни є внесення змін до чинного законодавства України в частині: скорочення функцій та удосконалення процедур адміністративного регулювання економіки, запровадження прозорих і єдиних правил для всіх суб'єктів економічної діяльності та умов для підвищення рівня їх захисту; створення сприятливого правового середовища для формування та реалізації державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, підвищення ефективності консультацій між державним і приватним секторами шляхом зміцнення представництва інтересів суб'єктів малого і середнього підприємництва; вдосконалення процедури видачі документів дозвільного характеру, оформлених центральними органами виконавчої влади; вдосконалення оподаткування інвестиційної діяльності», що сприятиме підвищенню зацікавленості приватного бізнесу у здійсненні інвестицій у видобуток корисних копалин України; визначення основних принципів і критеріїв державного інвестування, децентралізації системи управління інвестиційними проектами, запровадження проведення оцінки, відбору і моніторингу інвестиційних проектів, які реалізуються з використанням бюджетних коштів, тощо.

Здійснення інвестиційних реформ є необхідним інструментом підвищення інвестиційного клімату сьогодні. Разом

із тим слід відзначити актуальність створення та розвитку системи індустріальних парків, які за експертними оцінками сприяють збільшенню продуктивності праці у два-три рази, зниженню рівня безробіття в регіоні на 10–50%, підвищенню екологічності виробництв, дозволяють забезпечити зростання виробничих потужностей регіону на 2–35% та інвестиційної привабливості регіону у три і більше разів [5].

Відповідно до положень чинних нормативно-правових актів індустріальні парки є адміністративно-ринковим механізмом, що забезпечують здійснення структурних перетворень та технологічної модернізації економіки України. Формування мережі індустріальних парків дозволить не лише модернізувати виробничі потужності вітчизняних підприємств, а й створити нові робочі місця, забезпечити належну якість продукції, що відповідатиме світовим стандартам якості, здійснити регіональний розвиток саме тих галузей виробництва, що потребують модернізації та розвитку. Головною відмінністю індустріального парку від звичайної промислової зони є наявність єдиної керуючої компанії, що найчастіше володіє землею. При цьому така компанія бере на себе всі витрати, пов'язані з підготовкою площ для наступного розміщення на ній промислових будинків, таких як заводи і склади, одержує всі необхідні узгодження на архітектурний проект, підводить комунікації. Лише після вищезазначеного запрошуються орендарі, що замовляють зведення будинків спеціально під свої потреби, що дозволяє значно скоротити витрати на запуск виробництва. Основними функціями індустріального парку є: пошук нових сторонніх користувачів своїх послуг; робота з договорами і заявками на послуги й облік послуг; організація і контроль надання послуг споживачам; здійснення функцій замовника (генпідрядника) по послугах, наданих, але не вироблених власними силами; виробництво послуг, включаючи розрахунок цін і тарифів на свої послуги; здійснення фінансової діяльності [5]. Разом із тим керуючою компанією можуть надаватися такі види послуг, а саме: надання консалтингових послуг (здійснення консультацій з питань вітчизняного і міжнародного права; консультацій по методології ведення бухгалтерського обліку і застосування нормативних актів у виробничій і комерційній діяльності; консультацій по промисловій безпеці; консультацій по проєктних, кошторисних і будівельних роботах; консультацій в області інформаційних технологій); надання юридичних послуг (оформлення в'їзду іноземних осіб, тимчасової реєстрації іноземних осіб, дозволів на роботу в Україні іноземним особам; супровід державної реєстрації підприємств; представлення інтересів у державних органах, судах і ін.); послуг в частині управління персоналом (підбір працівників, організація зовнішнього навчання і підвищення кваліфікації персоналу, організація корпоративних заходів відповідно до річного плану); послуг щодо промислової безпеки (організація підготовки й атестації персоналу за правилами промислової безпеки; організація експертизи небезпечних виробничих об'єктів; організація одержання дозволів на експлуатацію і виробництво небезпечних виробничих об'єктів; розробка заходів щодо техніки безпеки й охорони праці; підготовка і супровід підприємств по промисловій безпеці; організація робіт із протипожежної безпеки, що вмикануть пожежо-охоронну сигналізацію, розробку інструкцій, доробку об'єктів

під вимоги правил пожежної безпеки); послуг щодо підрядних і будівельних робіт (складання і розрахунок кошторисної документації; організація проєктних, будівельних, ремонтних і монтажних робіт); послуг в частині інформаційних і комунікаційних робіт (організація робіт із проєктування, монтажу й обслуговування структурованих кабельних систем, обслуговування робочого місця персоналу, забезпечення телефонним зв'язком, надання доступу до використання програмного забезпечення, надання серверних потужностей).

Навіть за умови, що даний перелік є частковим, його реалізація потребує створення великої кількості робочих місць, і, як наслідок, сприяє збільшенню зайнятості населення території, на якій створюється індустріальний парк.

Ураховуючи значення таких індустріальних парків, вважаємо, що їхнє створення потребує потужної державної підтримки як на законодавчому рівні, так і під час реалізації проєкту. Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки» [6] створення та функціонування індустріальних парків на території України здійснюється на основі вільного доступу до інформації про можливість використання земель для їх створення, конкурентності у виборі керуючої компанії на землях державної та комунальної власності, гарантування прав на земельні ділянки у межах індустріального парку. Проте ключовими засадами наразі є державна підтримка при їх створенні та державне стимулювання залучення інвестицій саме в індустріальні парки.

Висновки

Протягом останніх років державою реалізовано низку заходів, спрямованих на стимулювання інвестиційної діяльності та фінансове забезпечення розвитку національної економіки. Слід зазначити, що на сьогодні попит в іноземних інвестиціях значно перевищує її пропозицію, все гостріше постає питання нестачі інвестиційних ресурсів для розвитку провідних ланок економіки. В результаті заходів на сході країни Україна має досить низький інвестиційний імідж. Ті іноземні інвестори, котрі все ж таки наважуються інвестувати в нашу економіку, все частіше вимагають законодавчих урядових гарантій та пільг. Проте механізм забезпечення правових гарантій не є досконалим та потребує доопрацювання. Саме тому вважаємо, що удосконалення чинного законодавства є першочерговою необхідністю задля підвищення інвестиційного клімату. Слід затвердити механізм надання пільг промисловим підприємствам, що впроваджують інвестиції та інновації, а також спрямувати бюджетні інвестиційні ресурси саме в ті галузі, які є менш привабливими для приватного інвестора.

Список використаних джерел

1. Економічна статистика. Статистична інформація [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.96 №93/96-ВР [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
3. Захист інтересів інвесторів [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrproject.gov.ua>
4. Інвестиційно-інноваційна політика [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/tags/documents>
5. Котлубай О.М. Розробка концепції створення індустріальних (промислових) парків в Одеській області / Б.В. Буркинський,

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

О.М. Котлубай, В.М. Лисюк, Н.Л. Шлафман, Н.І. Хумарова та ін. // Одеса. – 2011. – 109 с.

6. Про індустриальні парки: Закон України від 21.06.2012 №5018-VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

7. Молдован О.О. Доцільність запровадження індустриальних парків в Україні / О.О. Молдован // Економіка промисловості. – 2011. – №2–3. – С. 3–9.

8. Федулова Л.І. Напрями розвитку індустриальних парків щодо реалізації інноваційного потенціалу регіонів України / Л.І. Федулова // Економічні інновації. – 2013. – №53. – С. 296–305.

9. Чорна В.Г. Індустриальні парки в Україні / В.Г. Чорна // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2013. – №4. – С. 98–103.